

Sprievodný materiál k prezentácii zmien vo vzdelávaní

Pomôcka pre triedne učiteľky a učiteľov prvých ročníkov
v základných školách, ktoré sa od septembra 2024
rozhodli zaviesť nový štátny vzdelávací program

*Učíme sa
samostatne myslieť a zodpovedne konať
na základe hodnôt, vedomostí a dát*

Univerzálna prezentácia je dostupná na stiahnutie:

<https://vzdelavanie21.sk/wp-content/uploads/2024/08/Prezentacia-zmien-v-zakladnom-vzdelavani.pptx>

Po otvorení odkazu sa automaticky spustí sťahovanie prezentácie do vášho zariadenia, jej veľkosť je 69 MB.

Prezentácia je pripravená vo formáte .pptx a obsahuje videá bez zvuku a animácie na jednotlivých Powerpoint snímkach. Obsahuje aj prázdnu snímku, ktorá je pripravená pre váš originálny obsah.

Nasledovné sprievodné texty k prezentácii slúžia na inšpiráciu a ako podklad vášho výkladu. Rodičia vašich žiakov sú rozmanití, je preto dobré, ak sa vám podarí upraviť jazyk prejavu podľa ich potrieb a vášho vlastného spôsobu prezentovania.

Úvodná snímka č. 1

Animácia vo vystupujúcom slogane Učíme sa myslieť.. Spustí sa po otvorení prezentácie.

Tu môžete na úvod urobiť krátku anketu zdvihnutím ruky, že ktorí rodičia počuli o zmenách vo vzdelávaní, či počuli už pojem „kurikulárna reforma“ a podobne.

Doplňujúce vysvetlenie pojmu kurikulum: Kurikulum je všetko, čo sa v škole učí, ako sa učí, ale je to aj kultúra školy Sú to ciele, ktoré si stanovujeme pre vzdelávanie v školách. Sú to všetky vedomosti, ktoré žiak alebo žiačka v škole nadobúda a spôsobilosti, ktoré získa. Súčasťou kurikula sú informácie o učebných cieľoch, obsahu učiva, organizácii učiva, o vyučovacích a študijných metódach a prostriedkoch, o spôsobe kontroly a hodnotenia. Menej viditeľnou súčasťou kurikula sú aj pravidlá a zvyklosti, ktoré sa v škole dodržiavajú.

Snímka č. 2: Prečo je potrebná zmena vzdelávania?

Animácia v červenom kruhu, ktorý sa pohne dvakrát dole a späť hore. Spustí sa automaticky po otvorení.

Význam úvodného sloganu:

- 1. Učíme sa.** Dôležité je, aby učiteľ monitoroval a overoval, či u detí dochádza k učeniu. Nie je dôležité, čo učiteľ na hodine odučil, ale čo (a ako) sa žiak naučil.
- 2. Samostatne myslieť a zodpovedne konať.** Kvalitné vzdelanie neznamená viac poučiek a faktografických vedomostí. Učiteľia, žiaci, ale aj rodičia by sa mali zameriavať na to, aby žiaci rozvíjali svoju schopnosť premýšľať a konať. A tomu prispôbovať aj činnosti v škole.
- 3. Vedomosti a informácie sú stále dôležitým základom vzdelania,** nemajú byť však žiakovi oznámené. Učiteľ má žiaka viesť k tomu, aby si uvedomil potrebu týchto vedomostí na vyriešenie problému a následne mu má pomôcť sa k vedomostiam prepracovať. Teda nie najprv vedomosti, a potom myslenie, ale vedomosti ako dôležité stavebné kamene v procese myslenia.

Zmenila sa spoločnosť, zmenil sa svet a s ním aj potreby žiakov pri vzdelávaní. Základ do života detí, ktorý má dať škola, je v súčasnosti už iný, ako bol pred dvadsiatimi, ale aj desiatimi rokmi. V spoločnosti sa udiali dôležité zmeny. Napríklad, mnohé informácie, ktoré boli dostupné iba v knihách v knižniciach, si dnes vieme bez problémov nájsť v mobiloch. Digitalizácia zmenila prístup k rôznym službám, zmenila naše správanie v komunikácii alebo nakupovaní. Mnohí ľudia dnes pracujú v povolaniach, ktoré pred pár rokmi neexistovali. Vývoj pôjde ďalej aj v nasledujúcich rokoch, predpokladáme, že v ešte rýchlejšom tempe. Je našou povinnosťou pripraviť žiakov na svet, o ktorom nevieme, ako bude vyzeráť. Preto zdôrazňujeme, že je dôležité „učiť sa samostatne myslieť a zodpovedne konať na základe vedomostí a dať“. To sú základné ingrediencie, zložky vzdelávania pre budúcnosť.

Potrebuje zmeniť obsah a formy vzdelávania, pretože sa neustále objavujú nové inovácie vo vede a technike. Na žiakov sa valí množstvo informácií a dát, ktoré sa potrebujú naučiť vhodne spracovať. Škola chce na tieto zmeny reagovať a pripraviť deti na svet budúcnosti. Preto je dôležité, aby sa učebné osnovy prispôbovali aktuálnym trendom a potrebám spoločnosti. To znamená, že sa prikloníme viac k rozvoju zručností a metódam výučby, ktoré pomôžu deťom lepšie sa orientovať v súčasnom svete. Zhrnuté: kvalitu vzdelávania budeme hodnotiť nielen podľa toho, z čoho všetkého vie žiak odpovedať, ale čo všetko na základe porozumeného zvládne, dokáže urobiť.

Snímka č. 3: Predstavenie generácie alfa

Po otvorení sa postupne zobrazia body textu a následne sa automaticky začne prehrávať nemé 20s video.

Toto porovnanie pomáha rodičom lepšie porozumieť posunom v spoločenskom vývoji.

Generácia alfa, deti narodené po 2010	Generácia mileniálov, ľudia narodení 1980 -2000
<ul style="list-style-type: none"> - tablety, smartfóny a počítače sú pre nich bežnou súčasťou každodenného života - menší rozsah pozornosti - musia sa naučiť byť prispôsobivejší a odolnejší kvôli rýchlym zmenám - prístup k informáciám a možnostiam - umelá inteligencia - vyrastajú v globálnom prepojenom svete (objednávky tisícok zo zámoria, elektronika z Číny,...) - meniace sa životné prostredie - narodili sa do sveta, kde Slovensko je už členom EÚ, celý život platia len eurom - nonstop prístup k internetu, výber rozprávok, hier, hudby a ďalšieho obsahu podľa ľubovôle 	<ul style="list-style-type: none"> - prvý počítač v domácnosti v priebehu ich života - vysoká cena prvých technológií - obmedzené dáta, internetové kaviarne - väčšina zažila počiatky internetu, keď boli webové stránky jednoduché a kostrbaté - Európa menej prepojená, cestovanie pomalšie a s pasom - Menej dostupná zábava: pesničky na kazetách, filmy na Cédéčkach - Menej času s monitorom - Nezažili sme prerušenie školy kvôli svetovej pandémie - Pozerali a počúvali sme to, čo bolo v TV a v rozhlase na programe

Nové vzdelávacie metódy musia brať do úvahy napr. kratšiu pozornosť žiakov, spôsob, ako mladí komunikujú a čím žijú na to, aby sa vedeli efektívne vzdelávať. Aj rýchle tieto generačné zmeny sú jedným z dôvodov, prečo potrebujeme zmeniť a upraviť spôsoby vyučovania, aby sa deti naučili, ako sa učiť. Vo svete 21. storočia bude kľúčové vedieť dopĺňať svoje vedomosti a zručnosti. Rodičia možno už sami majú skúsenosť, že ich zamestnávateľ zavádzal nový systém a o pár rokov sa aj ten znovu vynovoval, zamestnanci sa s ním museli naučiť fungovať.

V modernom vyučovaní je dôraz aj na používanie digitálnych technológií. Je to priblíženie sa svetu mladej generácie a zároveň aj príprava na budúci čoraz viac digitalizovaný svet. Samozrejme, využívanie technológií bude v škole prebiehať v primeranej miere a primerane veku. Takisto pokladáme za dôležité žiakov učiť, ako digitálne technológie využívať a načo slúžia. Cesta nie je zakazovať, ale naučiť sa používať v prospech seba a spoločnosti.

Tip na oživenie výkladu: Pre ilustráciu o nižšom časovom rozsahu pozornosti mladej generácie môžete využiť príklad červeného kruhu z predchádzajúcej snímky. Kolkí z rodičov sa zamerali najprv na jeho pohyb namiesto textu?

Snímka č. 4: Základné ciele moderného vzdelávania

Po otvorení krátko zapulzujú tri ikony v ľavom bočnom paneli.

Funkčná gramotnosť predstavuje schopnosť aplikovať nadobudnuté vedomosti a zručnosti v reálnych situáciách, či už v pracovnom prostredí, alebo v každodennom živote. Chceme dosiahnuť vzdelávanie, ktoré pripravuje žiakov na akademický úspech a aj na aktívnu a zodpovednú účasť v spoločnosti.

Hodnotový rámec je tu na to, aby žiaci lepšie porozumeli spoločnosti, v ktorej žijú a hodnotám, na ktorých stojí táto spoločnosť. Podporujeme kritické myslenie, etické uvažovanie a aktívne občianstvo. Pomáhame žiakom rozvíjať hodnoty ako úcta, tolerancia, spravodlivosť, zdravé vlastenectvo a zodpovednosť, čím ich pripravuje na plnohodnotnú účasť v globálnom spoločenstve.

Poznanie seba samého a svojho potenciálu pomáha k budovaniu sebadôvery, čo umožňuje efektívnejšie komunikovať, rozhodovať sa a prekonávať výzvy.

Snímka č. 5: Čo prinášajú zmeny

Na pozadí sa pomaly pohybuje grafická sieť. Spúšťa sa automaticky a trvanie pohybuje je nastavené na 1 minútu.

1. Menej memorovania, väčší dôraz na to, čo žiak dokáže

Hľadať, pátrať, objavovať, vyskúšať si – to sú spôsoby, ktorými sa učíme od narodenia. Takto objavujeme svet. Preto memorovanie nemôže prevládať v modernom vzdelávaní. Naučiť sa objavovať je jedna z kľúčových kompetencií, ktoré by deti v škole mali získať. Celý život sa budú stretávať s novými informáciami, novými situáciami, v ktorých bude dôležité vedieť veci uchopiť zo správneho konca. Cieľom zmien vo vzdelávaní je, aby sa deti naozaj učili a porozumeli. Napríklad je veľký rozdiel, keď dieťa učíme z čoho sa skladá bicykel, a úplne iný proces je, ak ho učíme bicyklovať. Učiť o bicykli je odovzdávať vedomosti, učiť sa bicyklovať je proces, ktorý nám bicykel pomáha využiť v našom každodennom živote. Samozrejme, že je nám pomôže poznať skladbu bicykla, aj keď táto vedomosť nás bicyklovať nenaučí. Okrem objavovania samozrejme zostáva dôležité vedieť informácie aj prečítať, porozumieť im a potom ich využiť.

2. Moderné vzdelávacie metódy

Moderné formy vzdelávania sú navrhnuté tak, aby boli prispôbené potrebám dnešných detí a pomáhali im lepšie napĺňať vzdelávacie ciele a lepšie reagovali na nové poznatky o tom, ako funguje mozog. Hravé a interaktívne metódy v škole nie sú o "hraní sa namiesto učenia", To, čo deti môžu vnímať ako hru, je často efektívny nástroj učenia sa. Ak sa deti učia vlastnou aktivitou, nielenže získajú vedomosti, ktoré si dlhšie zapamätajú, ale môžu sa naučiť oveľa viac - napríklad spolupracovať, samostatne alebo v spolupráci hľadať riešenia neznámych úloh, odhaľovať, čo ešte nepoznajú a potrebujú poznať...

3. Viac príležitostí školám učiť podľa potrieb svojich žiakov

Flexibilitu prináša napríklad rozdelenie vzdelávania na vzdelávacie cykly. Školám sa otvárajú možnosti upraviť dĺžku vyučovacej hodiny, využívať projektové vzdelávanie, zvoliť si také metódy na vyučovaciu hodinu, aké najlepšie zaujmú deti v danej triede.

4. Podpora pre všetky deti

V roku 2023 sa na Slovensku zaviedol nový systém podpory detí, vďaka ktorému sa dá lepšie nastaviť podpora pre všetkých žiakov a žiačky. Doteraz sa špeciálna výchovno-vzdelávacia podpora poskytovala iba deťom a žiakom so zdravotným znevýhodnením, zo sociálne znevýhodneného prostredia alebo deťom s nadaním. Systém podporných opatrení otvoril možnosti podpory aj pre ďalšie skupiny detí. Vďaka podporným opatreniam sa k pomoci dostanú aj deti, ktoré majú ťažkosti napríklad v oblasti jazykových schopností, motivácie alebo prežívajú emočne náročné situácie. Podporné opatrenia sú vlastne odporúčania poradenského zariadenia alebo školského podporného tímu, ktoré pomôžu žiakovi alebo žiačke lepšie fungovať v škole. Celkovo 21 opatrení je špecifikovaných v Katalógu: <https://podporneopatrenia.minedu.sk/>

5. Lepšia prepojenosť medzi vyučovacími predmetmi

Ide o prepojenia, ktoré bežne riešime aj v našich životoch. Napríklad, keď sa vydáme na cestu autom za rodinou potrebujeme poznať trasu, vedieť si pozrieť mapu a prekážky na ceste, kúpiť diaľničnú známku alebo natankovať. Aj v každodenných situáciách kombinujeme znalosť jazyka, matematiky, prírodných vied a podobne.

Tip na prepojenie vizuálu a výkladu: Prínosy a benefity zmien sú navzájom prepojené a spoločne vytvárajú novú kultúru školy.

Snímka č. 6: Ako zmeny pomôžu deťom v živote

Po otvorení sa postupne zobrazia body textu. Následne sa automaticky spustí nemé video, ktoré trvá 20s.

Vytvárať zdravé vzťahy a vedieť spolupracovať

Individualizovaná podpora a pozitívne školské prostredie prispievajú k schopnosti žiakov vytvárať si korektné/zdravé vzťahy tým, že im poskytujú pocit bezpečia, akceptácie a sebadôveria. Individuálna podpora umožňuje učiteľom lepšie rozpoznať a reagovať na emocionálne a sociálne potreby detí, čím podporuje ich sebadôveru a rozvoj sociálnych zručností, ako sú empatia a efektívna komunikácia. Pozitívne školské prostredie, kde sa žiaci cítia bezpečne a podporovaní, tiež podporuje spoluprácu a vytvára priestor na spoznávanie ľudí, ktorí sú od nás odlišní. Aj takéto poznanie prispieva k vzájomnému rešpektu a pomáha deťom nadväzovať priateľstvá a riešiť konflikty konštruktívnym spôsobom.

Kreatívne riešenie problémov

Podpora kreatívneho myslenia v modernom vzdelávaní zahŕňa projektové vyučovanie, interdisciplinárne aktivity, podporu individuálnych záujmov, používanie digitálnych technológií, tímovú prácu, otvorené úlohy a pravidelnú spätnú väzbu s reflexiou. Tieto prístupy motivujú žiakov k hľadaniu inovatívnych riešení a cibreniu schopnosti kriticky hodnotiť a vylepšovať svoje nápady, čím ich pripravujú na riešenie náročných výziev v rýchlo sa meniacom svete.

Pracovať s modernými technológiami

Vďaka tomu, že digitálna gramotnosť je prierezovo prítomná vo všetkých vzdelávacích oblastiach/vyučovacích predmetoch, budú žiaci správne a bezpečne používať technológie na riešenie rôznych úloh, tvorbu projektov a získavanie informácií, čím sa stávajú zručnejšími a sebaistejšími v ich používaní. Navyše, integrovanie digitálnej gramotnosti do celého kurikula pomáha žiakom pochopiť význam a aplikácie technológií v reálnom svete, od vedeckého výskumu cez umeleckú tvorbu až po spoločenskú komunikáciu.

Aktívne trávenie času

Podporou pre zdravý telesný rozvoj žiakov bude aj koncept aktívnej školy. Aktívnou školou rozumieme každodennú realizáciu pohybových aktivít, kurzových foriem výučby, pohybových aktivít v rámci školského klubu detí, ale aj počas prestávok.

Využiť vedomosti v praktických situáciách

Ako bolo uvedené v príklade s bicyklovaním, moderné vzdelávania prináša dôraz na zručnosti a odklon od memorovania.

Snímka č. 7: Časová os

Najprv sa automaticky vyroluje hlavná os, postupne na ňu automaticky pristanú časové ohraničenia.

Časový harmonogram zavádzania zmien je naplánovaný v postupných krokoch. Jednotlivé etapy na seba logicky nadväzujú alebo sa podľa potreby prelínajú.

V roku 2020 sme vďaka Plánu obnovy a odolnosti dostali jedinečnú príležitosť: máme finančné krytie a zmeny prebiehajú konzistentne aj po výmene na poste ministra školstva. Na vypracovaní kľúčových dokumentov pracovalo viac ako 300 expertov, medzi nimi odborníci z akademického prostredia a aj učitelia. Kľúčové dokumenty prechádzali 3 kolami verejných konzultácií, do ktorých sa zapájala pedagogická aj rodičovská verejnosť. Aby neostal nevypočutý hlas tých, ktorých sa zmeny týkajú, vznikol Žiacky poradný výbor. Ide o stále zastúpenie žiakov z každého kraja, ktorí prispievali do procesu prípravy reformy svojimi návrhmi a nápadiami.

Nové učivo a spôsob učenia prídu do škôl postupne, priebežne sa bude vyhodnocovať i postupné zavádzanie zmien. Na základe spätnej väzby budú od učiteľov zo zavádzajúcich škôl vznikať metodické materiály, ktoré budú podporou pre ďalšie základné školy.

Snímka č. 8: Čo prináša vaša škola

Bez animácií, použitie je na vašom zväžení.

Toto je priestor pre vás, aby ste opísali, akým spôsobom zavádza moderné vzdelávania vaša škola. Môžete tu napríklad spomenúť aj spôsoby výučby, ktoré budete aplikovať vo vašej triede.

Snímka č. 9: Učiť sa celý život (Zodpovednosť za vzdelávanie)

Automaticky sa mierne zakolíše prvá ikonka a potom sa vyrolujú červené zvýrazňovače pod vybranými časťami textu. Na záver sa ešte zakolíše aj druhá ikonka.

Oveľa cennejšie ako konkrétne vedomosti budú čím ďalej tým viac vlastnosti ako spoľahlivosť a zodpovednosť, empatia, ale aj prispôbivosť a schopnosť učiť sa. Školy sa tomu musia prispôbiť už dnes.

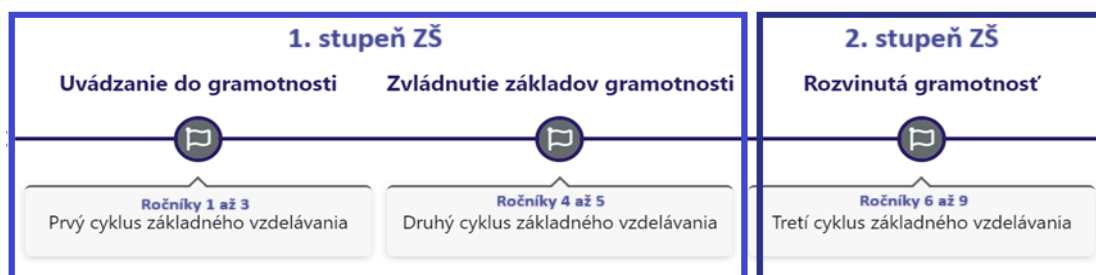
Na doplnenie vášho výkladu sa môžete inšpirovať aj obsahom tohto videa: <https://viki.iedu.sk/resources/resource/reso-83aa9bb5-6030-49d9-89bf-49657badfa0e/play?userResourceContext=false>

Ďalšie prezentácie k charakteru a metakognícii nájdete tu: <https://vzdelavanie21.sk/charakter-a-metakognicia/>

Snímka č. 10: Záver a prípadné otázky

Na záver sa automaticky červenou zvýrazní text webovej adresy a vystúpia ikonky mailu a podcastu.

V prvých mesiacoch ohlásenia reformy sa pozornosť zamerala najmä na vzdelávacie cykly. Je preto veľmi pravdepodobné, že rodičia, ktorí počuli o kurikulárnych zmenách, si ich spájajú najmä so zmenou organizácie vzdelávania. Nové vzdelávacie ciele sa v štátnom vzdelávacom programe nebudú viazať na koniec ročníka ale dlhších časových cyklov.

Toto členenie pomôže: zvýšeniu citlivosti vzdelávania na individuálne potreby a možnosti žiakov; mäkký prechod medzi prvým a druhým stupňom základnej školy; postupné zvyšovanie náročnosti; lepšie sa bude dať zladit' učivo naprieč rôznymi predmetmi; predmety sa budú môcť spájať do väčších okruhov ako napríklad „veda“.

Obvyklá dĺžka primárneho vzdelávania (prvý stupeň ZŠ) v EÚ je 5 rokov. Primárne vzdelávanie v dlhšom trvaní je rozdelené na dva cykly, spolu však tvoria ucelený stupeň vzdelávania. Tento predĺžený časový rámec v rámci cyklov umožňuje lepšie sledovať, či sa deti naučili komplexnejšie zručnosti.

Základná škola bude mať aj naďalej dva stupne. Mení sa iba to, že prvý stupeň nebude štvorročný, ale päťročný. Základná škola má stále deväť ročníkov, ktoré sa delia na prvý a druhý stupeň.

Na konci školského roka budú deti stále dostávať vysvedčenia, ktoré ukazujú ich výsledky a pokroky v učení za daný školský rok. Avšak, učiteľ má slobodu a možnosť rozhodovať o tom, ako bude hodnotiť a podporovať dieťa počas roka. To znamená, že nemusí tlačiť dieťa k dosiahnutiu určitých výsledkov hneď po jednom roku, ale môže brať do úvahy jeho individuálne tempo a potreby, a pracovať s ním dlhodobo na dosahovaní jeho potenciálu.

Nové učebnice prídu postupne s plošným zavádzaním nového štátneho vzdelávacieho programu. Pre prvý vzdelávací cyklus spĺňajú požiadavky aj aktuálne učebnice. Na Slovensku funguje otvorený trh učebníc, školy si môžu vybrať také, ktoré zohľadňujú ich vzdelávacie metódy.

Vznikne pravidelné celoslovenské meranie čitateľskej, jazykovej, matematickej a prírodovednej gramotnosti žiakov na konci cyklov. Takzvané kritériálne testy budú slúžiť ako spätná väzba pre učiteľa, nie na hodnotenie žiakov ani na porovnanie škôl. Aj týmto spôsobom budú vedieť školy sledovať napĺňanie cieľov nového štátneho vzdelávacieho programu.

Ďalšie otázky a odpovede pre rodičov nájdete na stránke <https://vzdelavanie21.sk/>

